

Sprawa C-605/21

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

30 września 2021 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Městský soud v Praze (Republika Czeska)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

29 września 2021 r.

Strona powodowa:

Heureka Group a.s.

Strona pozwana:

Google LLC

Przedmiot postępowania w postępowaniu przed sądem krajowym

Pozew wniesiony przez spółkę Heureka Group a.s. (zwaną dalej „stroną powodową”) do Městský soud w Praze (sądu miejskiego w Pradze, zwanego dalej „sądem odsyłającym”), w którym spółka ta domaga się od spółki Google LLC (zwaną dalej „stroną pozwaną”) odszkodowania za utratę zysku, do której rzekomo doszło w wyniku nadużywania przez stronę pozwaną jej pozycji dominującej przez to, że umieszczała i wyświetlała własną porównywarkę cen w najlepszym możliwym miejscu ogólnych wyników wyszukiwania, na niekorzyść porównywarki strony powodowej (zwanego dalej „spornym zachowaniem”).

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Sąd krajowy, zgodnie z art. 267 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”), zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości o dokonanie wykładni dyrektywy 2014/104¹ i art. 102 TFUE oraz zasady skuteczności.

Pytania prejudycjalne

1) Czy art. 21 ust. 1 dyrektywy 2014/104 i zasady ogólne prawa Unii należy interpretować tak, że dyrektywa 2014/104, a w szczególności jej art. 10 ma bezpośrednie lub pośrednie zastosowanie w niniejszym sporze dotyczącym wszelkich roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia przepisów art. 102 TFUE, które rozpoczęło się przed wejściem w życie dyrektywy 2014/104 i zakończyło się po upływie terminu transpozycji, wyznaczonego na jej implementację, w sytuacji, gdy również pozew odszkodowawczy złożono po upływie terminu transpozycji, czy też należy je interpretować tak, że art. 10 dyrektywy 2014/104 ma zastosowanie wyłącznie do części spornego zachowania (i wynikającej z niego części szkody), które miało miejsce po wejściu w życie dyrektywy 2014/20104 lub też po upływie terminu transpozycji?

Commented [GG1]: Erreur de plume

2) Czy, zgodnie z sensem i celem dyrektywy 2014/104 lub art. 102 TFUE oraz zasadą skuteczności, właściwa jest taka wykładnia art. 22 ust. 2 dyrektywy 2014/104, zgodnie z którą „wszelkie środki krajowe przyjęte na mocy art. 21, inne niż te, o których mowa w [art. 22] ust. 1” to przepisy krajowe implementujące art. 10 dyrektywy 2014/104, innymi słowy, czy do art. 10 dyrektywy 2014/104 i zasad przedawnienia ma zastosowanie pierwszy czy drugi ustęp art. 22 dyrektywy 2014/104?

3) Czy zgodnie z art. 10 ust. 2 dyrektywy 2014/104 lub z art. 102 TFUE oraz zasadą skuteczności są takie przepisy krajowe i ich wykładnia, która „wiedzę o tym, że wyrządzono szkodę” istotną dla rozpoczęcia biegu subiektywnego terminu przedawnienia wiąże z wiedzą poszkodowanego o „poszczególnych szkodach częściowych”, które powstają stopniowo w czasie trwającego lub ciągłego zachowania antykonkurencyjnego (ponieważ orzecznictwo opiera się na założeniu, że przedmiotowe roszczenie odszkodowawcze jest w swej całości podzielne) i w odniesieniu do których [to szkód] bieg rozpoczynają odrębne subiektywne terminy przedawnienia, bez względu na wiedzę poszkodowanego o pełnym zakresie szkody, powstałej w wyniku całokształtu naruszenia art. 102 TFUE, czyli takie przepisy krajowe i ich wykładnia, które umożliwiają, aby bieg terminu przedawnienia w przypadku roszczenia odszkodowawczego

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (Dz.U. 2014, L 349, s. 1, zwana dalej, poza pytaniami prejudycjalnymi, „dyrektywą”).

z tytułu szkody powstałej w wyniku zachowania antykonkurencyjnego rozpoczął się przed zakończeniem takiego zachowania, polegającego na umieszczaniu i wyświetlaniu w bardziej korzystny sposób własnej porównywarki cen z naruszeniem art. 102 TFUE?

4) Czy art. 10 ust. 2, 3 i 4 dyrektywy 2014/104 lub art. 102 TFUE oraz zasada skuteczności stoją na przeszkodzie takim przepisom krajowym, które stanowią, że subiektywny termin przedawnienia w przypadku pozwów odszkodowawczych wynosi trzy lata i rozpoczyna bieg w dniu, w którym poszkodowany dowiedział się lub mógł się dowiedzieć o szkodzie częściowej i o tym, kto jest zobowiązany do jej naprawienia, ale nie uwzględniają (i) momentu zakończenia naruszenia prawa, (ii) wiedzy poszkodowanego o tym, że zachowanie stanowi naruszenie reguł konkurencji i które jednocześnie (iii) nie zawieszają ani nie przerywają biegu tego trzyletniego terminu przedawnienia na czas toczącego przed Komisją postępowania, którego przedmiotem jest trwające nadal naruszenie art. 102 TFUE, oraz (iv) nie zawierają zasady, że zawieszenie biegu terminu przedawnienia ustaje nie wcześniej niż jeden rok po uprawomocnieniu się orzeczenia w sprawie naruszenia?

Powołane przepisy prawa Unii

Artykuł 102 TFUE i art. 10, 21 i 22 dyrektywy.

Zastosowane przepisy prawa krajowego i ich czasowy zakres obowiązywania

W odniesieniu do okresu spornego zachowania (od lutego 2013 r. do dnia 27.6.2017 r.) należy wziąć pod uwagę zastosowanie trzech przepisów, z których sąd odsyłający uważa za istotny Občanský zákoník (kodeks cywilny)², który ma zastosowanie do znacznej części [tego okresu] (od dnia 1.1.2014 r. do dnia 27.6.2017 r.) tego okresu. Zgodnie z § 620 i 629 kodeksu cywilnego subiektywny termin przedawnienia wynosi 3 lata, a początek jego biegu powiązany jest z „wiedzą o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia”.

Do dnia 31.12.2013 r. obowiązywał zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (ustawa nr 513/1991, kodeks handlowy), który również przyznawał poszkodowanemu prawo do naprawienia szkody wyrządzonej w wyniku antykonkurencyjnego zachowania z tą różnicą, iż przewidywał on czteroletni termin przedawnienia, co jednak sąd odsyłający uważa za nieistotne.

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (ustawa nr 89/2012, kodeks cywilny, obowiązujący od 01.01.2014) (zwany dalej „kodeksem cywilnym”).

Począwszy od dnia 1.9.2017 r. obowiązywał zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (ustawa nr 262/2017 o odszkodowaniach w obszarze konkurencji, zwana dalej „ZNŠHS”), implementująca dyrektywę³.

Zwięzłe omówienie stanu faktycznego

- 1 Strona powodowa zaskarżyła sporne zachowanie w dniu 26.6.2020 r. w pozwie o odszkodowanie za szkodę w formie utraconego zysku w kwocie 394 857 000 CZK z odsetkami, wniesionym do sądu odsyłającego jako sądu pierwszej instancji.
- 2 Pozew ten złożono w następstwie decyzji Komisji z dnia 27.6.2017 r., AT.39740, w sprawie Google Search (Shopping) (zwanej dalej „decyzją Komisji”)⁴, w której stwierdzono, że strona pozwana w wyniku spornego zachowania naruszyła art. 102 TFUE między innymi również na terytorium Republiki Czeskiej w okresie od lutego 2013 do dnia 27.6.2017 r.
- 3 Wydanie decyzji Komisji poprzedzały następujące okoliczności faktyczne:
  - w dniu 30.11.2010 r. Komisja wszczęła wobec strony pozwanej dochodzenie w sprawie możliwości dopuszczenia się naruszenia art. 102 TFUE,
  - w dniu 27.5.2014 r. Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (stowarzyszenie na rzecz rozwoju Internetu w Republice Czeskiej, zwane dalej „SPIR”), którego strona powodowa jest członkiem, opublikowało komunikat prasowy, którego treścią było wyrażone przez to stowarzyszenie zdanie odrębne na temat zobowiązań zaproponowanych przez stronę pozwaną w postępowaniu przed Komisją,
  - w dniu 15.4.2015 r. Komisja wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w tej sprawie, a
  - w dniu 14.7.2016 r. wszczęła postępowanie w sprawie naruszenia art. 102 TFUE (oprócz strony pozwanej również wobec spółki dominującej strony pozwanej, Alphabet Inc).
- 4 Strona pozwana twierdzi, że roszczenia strony powodowej uległy przedawnieniu, ponieważ, ze względu na okoliczności wskazane w poprzednim punkcie, mogła

³ Wymogi określone w art. 10 dyrektywy znalazły odzwierciedlenie w przepisach § 9 ZNŠHS.

⁴ Sąd odsyłający, zgodnie z przepisami krajowymi i prawem Unii, jest związany tym orzeczeniem w zakresie ustalenia osoby odpowiedzialnej za zachowanie antykonkurencyjne oraz tego, że zachowanie takie miało miejsce

ona uzyskać wiedzę o tym, że ponosi szkodę oraz o tym, kto ją powoduje⁵, na długo przed wydaniem decyzji Komisji, z tym, że subiektywne terminy przedawnienia dla (częściowych) szkód zaczynały bieg stopniowo począwszy od lutego 2013 r., tj. od początku wystąpienia podnoszonej szkody, najpóźniej zaś począwszy od dnia 27.5.2014 r., tj. od opublikowania przez SPIR komunikatu prasowego.

- 5 Strona powodowa mogła więc podnieść swoje roszczenie wcześniej i, gdyby uznała, że zachowanie antykonkurencyjne strony pozwanej nadal trwa i że ponosi ona coraz większą szkodę, stopniowo rozszerzać je o powstające po jej stronie (częściowe) szkody.
- 6 Strona pozwana uważa więc, że roszczenie uległo przedawnieniu za okres co najmniej od lutego 2013 r. do dnia 25.6.2016 r.

Zwięzłe uzasadnienie pytań prejudycjalnych

- 7 **Pytanie nr 1** - czy i w jakim zakresie dyrektywa ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Odpowiedź na to pytanie nie jest jednoznaczna, ponieważ sporne zachowanie rozpoczęło się przed wejściem dyrektywy w życie (tj. przed dniem 25.12.2014 r.), ustało zaś dopiero po upływie terminu transpozycji dyrektywy, tj. po dniu 27.12.2016 r., przy czym transpozycji dokonano dopiero w dniu 1.9.2017 r, kiedy to weszła w życie ZNŠHS.
- 8 Nie wiadomo więc, czy art. 10 dyrektywy ma zastosowanie do (i) całości szkody [powstałej] w okresie od lutego 2013 r. do dnia 27.6.2017 r. czy też wyłącznie do (ii) części szkody [powstałej] w okresie od dnia 26.12.2014 r. do dnia 27.6.2017 r.), czy ewentualnie też [powstałej] po upływie terminu na transpozycję dyrektywy, czyli w odniesieniu do okresu od dnia 28.12.2016 r. do 27.6.2017 r. Rozstrzygające w tym względzie może być to, czy przywołany artykuł jest przepisem prawa materialnego czy procesowego (zobacz punkty 10 i 11 poniżej).
- 9 Gdyby niniejsza sprawa (choćby częściowo) nie wchodziła w czasowy zakres obowiązywania dyrektywy, prawo krajowe⁶ należałoby poddać ocenie wyłącznie przez pryzmat art. 102 TFUE i zasady skuteczności.
- 10 **Pytanie nr 2** - czy art. 10 dyrektywy stanowi przepis wskazany w ust. 1 czy też w ust. 2 art. 22 dyrektywy. Ustęp 1 przywołanego artykułu odnosi się do przepisów prawa materialnego i stanowi zakaz ich stosowania z mocą wsteczną, natomiast ust. 2 odnosi się do „innych” przepisów dyrektywy, czyli przepisów z zakresu prawa procesowego.

⁵ Nie ulega wątpliwości, że operatorem wyszukiwarki internetowej Google jest spółka Google LLC.

⁶ Przepisy prawa materialnego ZNŠHS, w drodze której zaimplementowano dyrektywę, nie mają zastosowania do niniejszej sprawy ze względu na zakaz działania prawa wstecz.

- 11 Do przepisów krajowych przyjętych w celu transpozycji art. 10 dyrektywy miałyby zatem, ze względu na ich charakter, zastosowanie jeden ze wskazanych trybów. Gdyby do art. 10 należałoby stosować tryb przewidziany w art. 22 ust. 2 dyrektywy, od dnia 1.9.2017 r. należałoby zastosować przepisy zawarte w ZNŠHS⁷, która przewiduje pięcioletni termin przedawnienia i która ma zastosowanie do terminów przedawnienia, których bieg rozpoczął się zgodnie z dotychczasowymi przepisami prawa i które nie upłynęły przed tą datą, zaś pozew o odszkodowanie w niniejszej sprawie złożono po dniu 25.12.2014 r. Natomiast traktując przepisy dotyczące przedawnienia w art. 10 dyrektywy jak przepisy prawa materialnego nie można by było zastosować tej regulacji.
- 12 Czeska doktryna i orzecznictwo sądów tradycyjnie traktują zasady przedawnienia jako „materialnoprawne”. Uwzględnienie zarzutu przedawnienia oznacza, że poszkodowany nie może podnosić prawa do odszkodowania na drodze sądowej, choć prawo to wciąż istnieje jako tzw. zobowiązanie naturalne. Jeżeli przed sądem nie podniesiono zarzutu przedawnienia, sąd nie bierze go pod uwagę z urzędu i uwzględnia przedawnione roszczenie strony powodowej. Sąd odsyłający ma więc świadomość, że instytucja przedawnienia przejawia również cechy o charakterze procesowym. Dyrektywa mówi ponadto o przedawnieniu „prawa do wniesienia pozwu” o naprawienie szkody, co mogłoby również wskazywać na bardziej procesowy charakter tej instytucji.
- 13 Dla pełności wyводу sąd odsyłający wskazuje, że podobne pytanie jest już przedmiotem pytania prejudycjalnego wniesionego do Trybunału pod numerem C-267/20 (Volvo and DAF Trucks).
- 14 **Pytanie nr 3** - czy, jeżeli chodzi o rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia, krajowe pojęcie „wiedzy o szkodzie/o tym, że wyrządzono szkodę” odpowiada znaczeniu analogicznych pojęć w prawie Unii.
- 15 Nejvyšší soud ČR (sąd najwyższy Republiki Czeskiej)⁸ za istotną dla rozpoczęcia biegu subiektywnego terminu przedawnienia uważa wiedzę nawet o częściowej szkodzie wyrządzonej w wyniku trwającego lub ciągłego naruszenia. Nie jest konieczne, aby poszkodowany posiadał wiedzę na temat całego czasu trwania takiego naruszenia oraz pełnego zakresu szkody wyrządzonej w wyniku takiego naruszenia. Praktyka orzecznicza sądów opiera się na założeniu, że szkoda w takich przypadkach jest podzielna i że każdą „nową szkodę”, o którą powiększyła się pierwotna szkoda w wyniku trwania/kontynuowania tego samego zdarzenia powodującego powstanie szkody, można zgłosić do sądu niezależnie, wnosząc nowy pozew lub też rozszerzając dotychczasowe zawarte w nim

⁷ Paragraf 36 ZNŠHS zawiera wymóg określony w art. 22 ust. 2 dyrektywy i stanowi, że ustawa ta ma zastosowanie wyłącznie do właściwych postępowań odszkodowawczych wszczętych po dniu 25 grudnia 2014 r.

⁸ Wyrok Nejvyšší soud (sądu najwyższego) z dnia 23.9.2015 r., sygnatura akt 25 Cdo 2193/2014, CZ:NS:2015:25.CDO.2193.2014.1.

roszczenie. Dla każdej takiej szkody częściowej bieg subiektywnego terminu przedawnienia, wynoszący trzy lata, rozpoczyna się odrębnie.

- 16 Zgodnie z taką interpretacją, dla potrzeb niniejszej sprawy każdorazowo, gdy strona pozwana umieściła i wyświetliła w korzystny sposób na swojej stronie internetowej [wyników] ogólnego wyszukiwania własną porównywarke cen, strona powodowa mogła utracić zysk (szkoda częściowa), w odniesieniu do którego zaczynał bieg jeden z wielu subiektywnych terminów sądowego przedawnienia roszczenia odszkodowawczego w odniesieniu do takiej szkody częściowej. Strona powodowa dowiadywałaby się w ten sposób ciągle o „nowym zakresie szkody”. To doprowadziłoby ponadto do tego, że roszczenia o naprawienie szkód częściowych, których powstanie wiąże się z początkiem naruszenia, mogłyby ulec przedawnieniu przed zakończeniem naruszenia.
- 17 Trybunał w wyroku C-637/17⁹ kładł nacisk na wiedzę poszkodowanego o „dokładnym zakresie szkody”, a także na możliwość, aby poszkodowany domagał się „pełnego odszkodowania” za szkodę wyrządzoną w wyniku naruszenia. Z wyroku tego nie wynika jednak jednoznacznie, czy wiedza o „zakresie szkody”, na którą zwrócił szczególną uwagę Trybunał, odpowiada wiedzy o „szkodzie w pełnym zakresie”, będącej następstwem całokształtu ciągłego nadużycia pozycji dominującej, czy też wystarczająca jest wiedza o „szkodzie częściowej”, wyrządzonej w określonej chwili w ramach takiego ciągłego deliktu.
- 18 Odpowiedź na to pytanie wydaje się zależeć od tego, czy prawo Unii wymaga nie tylko wiedzy jakościowej (tj. wiedzy na temat określonego rodzaju i charakteru szkody), ale także wiedzy ilościowej (tj. wiedzy na temat całego zakresu szkody przyrastającego w czasie). Jeżeli tak jest, to bieg terminu przedawnienia nie mógłby rozpocząć się przed uzyskaniem przez poszkodowanego wiedzy na temat pełnego zakresu szkody.
- 19 Zdaniem sądu odsyłającego wykładnia, zgodnie z którą prawo do odszkodowania można „rozbić” na dziesiątki, setki i więcej odrębnych roszczeń, nie odpowiada charakterowi nadużycia pozycji dominującej w niniejszej sprawie. Częściowe naruszenie polegające na spornym zachowaniu nie może samo w sobie stanowić naruszenia art. 102 TFUE, którym jest zachowanie prowadzące (mogące prowadzić) swoim zakresem, czasem trwania, intensywnością i sposobem realizacji do „istotnego” naruszenia konkurencji, lub też mające skutek antykonkurencyjny, który stanowi jeden z warunków spełnienia przesłanek nadużycia pozycji dominującej¹⁰. Zdaniem sądu odsyłającego, w tym względzie

⁹ Wyrok Trybunału z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie C-637/17 [Cogeco Communications], ECLI:EU:C:2019:263, pkt 53 i 54.

¹⁰ Zobacz np. wyrok z dnia 13 lutego 1979 w sprawie 85/76 Hoffmann-La Roche/Komisja, EU:C:1979:36, pkt 123, wyrok w sprawie C-23/14 Post Danmark A/S/Konkurrenserådet, EU:C:2015:651, pkt 40, 46, 47, 72 i 73 lub wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 6 września 2017 r. w sprawie C-413/14 P Intel, EU:C:2017:632, pkt 139–143.

nie jest przy tym wystarczające wywarcie jakichkolwiek (na przykład całkiem marginalnych) skutków.

- 20 Sąd odsyłający uważa więc, że poszkodowany nie mógł, ze względu na charakter sprawy, uzyskać wiedzy na temat dokładnego zakresu i rodzaju szkody w powiązaniu z poszczególnymi „częściowymi naruszeniami”, a subiektywny termin przedawnienia (a w tym przypadku także obiektywny termin przedawnienia, który nie może rozpocząć biegu wcześniej niż termin subiektywny) roszczenia odszkodowawczego nie mógł rozpocząć biegu przed zakończeniem naruszenia, które nastąpiło z chwilą wydania decyzji Komisji.
- 21 W świetle powyższych rozważań sąd odsyłający ma wątpliwości dotyczące zgodności wykładni dokonanej przez sądy krajowe z art. 10 ust. 2 dyrektywy i art. 102 TFUE oraz zasadą skuteczności.
- 22 **Pytanie nr 4** – czy dyrektywa, a w przypadku, gdy nie ma ona zastosowania, art. 102 TFUE i zasada skuteczności, stoją na przeszkodzie stosowaniu innych aspektów zawartych w kodeksie cywilnym uregulowań dotyczących przedawnienia.
- 23 Sąd odsyłający powołuje się w pierwszej kolejności na wskazany powyżej wyrok Trybunału C-637/17 i wyrok Trybunału z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie C-295/04 do 298/04 Manfredi, EU:C:2006:461, które jednak wydano w sytuacji, gdy dyrektywa nie miała zastosowania, a odpowiednie stan faktyczny, przepisy krajowe i powiązane orzecznictwo różniły się od niniejszej sprawy.
- 24 W niniejszej sprawie kodeks cywilny wiąże rozpoczęcie biegu subiektywnego, trzyletniego terminu przedawnienia z tym, że poszkodowany wiedział lub mógł posiadać wiedzę o osobie wyrządzającej szkodę i o szkodzi (wiedza na temat dokładnej wysokości szkody nie jest wymagana, podobnie jak pełna wiedza na temat osoby wyrządzającej szkodę)¹¹. Z przywołanego powyżej orzecznictwa krajowego można ponadto wyciągnąć wniosek o istnieniu wymogu posiadania przez poszkodowanego wiedzy o danym zachowaniu, lub też odpowiednio o poszczególnych naruszeniach, do których doszło w ramach ciągłego naruszenia art. 102 TFUE, prowadzących do wyrządzenia części szkody.
- 25 W odróżnieniu od art. 10 dyrektywy i transponującego ją § 9 ZNŠHS, kodeks cywilny nie zawiera jednak następujących elementów:
  - wymogu, aby poszkodowany posiadał wiedzę, że dane zachowanie ma antykonkurencyjny charakter¹²,

¹¹ Zobacz również wyrok wydany przez Nejvyšší soud (sąd najwyższy) w dniu 28.5.2020 r., sygnatura akt 25 Cdo 1510/2019, CZ:NS:2020:25.CDO.1510.2019.1

¹² Sąd odsyłający zauważa tutaj, że organy ochrony konkurencji często dochodzą do wniosku o niezgodności danej praktyki z prawem dopiero po przeprowadzeniu szczegółowej analizy wszystkich istotnych faktów.

- powiązanie początku biegu subiektywnego terminu przedawnienia z zakończeniem zachowania antykonkurencyjnego¹³,
  - wstrzymania lub zawieszenia biegu terminu przedawnienia na czas prowadzenia przez właściwy organ postępowania w sprawie zachowania antykonkurencyjnego,
  - ustania zawieszenia biegu terminu przedawnienia nie wcześniej niż jeden rok po uprawomocnieniu się orzeczenia w sprawie naruszenia.
- 26 Na bieg subiektywnego terminu przedawnienia w niniejszej sprawie nie miała więc wpływu okoliczność, że w okresie od dnia 30.11.2010 r. aż do dnia 27.6.2017 r. Komisja prowadziła przeciwko stronie pozwanej postępowanie w sprawie możliwego (nadal trwającego i dotychczas niezakończonego) naruszenia art. 102 TFUE zakończonego wydaniem decyzji przez tę instytucję.
- 27 Zdaniem sądu odsyłającego temu, że w prawie krajowym nie przewidziano wskazanych powyżej wymogów dyrektywy nie można zaradzić poprzez przyjęcie zgodnej z prawem Unii wykładni. A zatem, gdyby w niniejszej sprawie sąd odsyłający dokonał wykładni kodeksu cywilnego zgodnie z właściwym orzecznictwem krajowym, roszczenie odszkodowawcze za okres od lutego 2013 r. do dnia 25.6.2017 r. (tj. oprócz dwóch dni naruszenia) najprawdopodobniej uległoby przedawnieniu.
- 28 Gdyby więc sąd uznał zarzut przedawnienia za zasadny, oddaliłby pozew niemal w całości. W przeciwnym razie sąd rozpocząłby czasochłonne i kosztowne postępowanie dowodowe, dotyczące powstania i wysokości podnoszonej szkody.

¹³ Zdaniem sądu odsyłającego nie jest jednak jasne, czy przez zakończenie naruszenia w rozumieniu art. 10 ust. 2 dyrektywy należy rozumieć ostatni moment „trwającego lub ciągłego naruszenia” (zob. wyrok Trybunału z dnia 24 marca 2011 r. w sprawie T-385/06 Aalberts Industries i in./Komisja, EU:T:2011:114, pkt 10; z dnia 16 września 2013 r. w sprawie T-378/10 Masco i in./Komisja, EU:T:2013:469, pkt 119 i 120 (dotyczące naruszenia art. 101 TFUE). W ostatecznym tekście dyrektywy nie zawarto bowiem wyraźnego wymogu „zakończenia ciągłego lub powtarzającego się naruszenia”, który znajdował się we wcześniejszym projekcie dyrektywy.